

ДОВІДКА

про творчий внесок Чумака Вадима Віталійовича у роботу «**Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції**», висунутої на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 року Національним науковим центром радіаційної медицини НАМН України

Чумак В.В., 1964 р. народження, доктор біологічних наук, старший науковий співробітник за фахом „радіобіологія”, заслужений діяч науки і техніки України.

Працює в ДУ ННЦРМ НАМН України з 1986 року, з 2017 – на посаді виконуючого обов’язки завідувача відділу дозиметрії та радіаційної гігієни ННЦРМ.

Творча діяльність Чумака В.В. присвячена питанням ретроспективної, аварійної та поточної дозиметрії основних контингентів – населення, евакуйованого внаслідок аварії на ЧАЕС, учасників ЛНА ЧАЕС, професіоналів в галузях атомної енергетики та медицини.

Ним було започатковано новий науковий напрямок – ретроспективної дозиметрії, внесено суттєвий вклад у створення методів реконструкції доз та вирішення проблеми дозиметричного забезпечення контингентів, що зазнали найбільшого опромінення під час аварії на ЧАЕС.

Йому належить пріоритет у розробці системи дозиметричного супроводу епідеміологічних досліджень, яка дозволила здійснити крупномасштабні міжнародні дослідження катаракти та лейкемії серед чорнобильських ліквідаторів. Результати цих проектів були опубліковані у провідних міжнародних фахових журналах, були схвально сприйняті міжнародною науковою спільнотою, а основні здобутки включені до звіту 2011 року НКДАР ООН. Зокрема, нові дані про зв‘язок утворення катаракти з дозою опромінення вже вплинули на перегляд начебто усталених уявлень про низьку радіочутливість кришталика ока та спричинили зниження Міжнародною Комісією Радіаційного Захисту ліміту (граничної дози) опромінення кришталика.

Піонерські роботи у напрямку ЕПР дозиметрії емалі зубів дозволили довести цей метод фактично до рівня рутинної методики. Якість та точність відновлення доз цим методом була підтверджена низкою міжнародних інтеркалібрувань, де методика НЦРМ незмінно показувала найкращі результати. З ініціативи та під керівництвом В.В.Чумака була створена унікальна система збору та зберігання біопроб дозиметричного призначення, нині банк біопроб містить більше 10 тис. зубів учасників ЛНА, що можуть використовуватись для реконструкції індивідуальних доз опромінення ліквідаторів.

Авторитет В.В.Чумака як дослідника широко визнаний у світі – він був виконавцем та керівником низки міжнародних дослідницьких проектів, зокрема: UACOS - Україно-американського Чорнобильського окулярного дослідження (головний дослідник за напрямком „дозиметрія”), Україно-американського проекту з дослідження лейкемії та споріднених захворювань серед учасників ЛНА (керівник дозиметричної групи), проекту 3.7.1. „Дозиметрія учасників ЛНА” Германо-французької Ініціативи Чорнобиль (керівник проекту). Залучався у якості

експерта до проекту ВООЗ „Чорнобильський форум”, проекту Міжнародної агенції з дослідження раку „ARCH – Просунутий розклад чорнобильських досліджень”, брав участь у низці проектів МАГАТЕ. Бере активну участь у діяльності міжнародних організацій - Міжнародної організації твердотільної дозиметрії (ISSDO) та Європейської дозиметричної організації EURADOS, виступав у ролі лектора на курсах МАГАТЕ у Сахаровському університеті (Мінськ).

Результати науково-дослідних робіт, які виконані під керівництвом В.В.Чумака, представлені як в офіційних виданнях та науковій періодичі України, так і в найбільш рейтингових міжнародних журналах, а також в Національних Доповідях до 15-х, 20-х та 25-х роковин Чорнобильської катастрофи, матеріалах НКДАР ООН, МАГАТЕ, ВООЗ.

Він є автором понад 300 наукових праць, в тому числі монографій - 5, методичних рекомендацій – 5, патентів – 1, публікацій у закордонних журналах, реферованих в наукометричній базі SCOPUS – 76, персональний h-індекс – 22, загальна кількість цитувань – 1473, максимальне цитування однієї роботи - 154. Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 1307, h-індекс – 20, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 1943, h-індекс – 25.

В.В.Чумак є учасником ЛНА ЧАЕС з 1987 року (категорія 3). Нагороджений Почесними грамотами НАМН України, дослідження на тему «Розробка перспективних інструментальних методів індивідуальної ретроспективної та аварійної дозиметрії зовнішнього опромінення» та «Дослідження закономірностей формування ефективної дози рентгенівського опромінення медичного персоналу за умов часткового екранування тіла та розробка алгоритмів для визначення дози за допомогою кількох персональних дозиметрів» відзначено дипломами НАМН України за кращі НДР, завершені у 2009 та 2012 роках, відповідно.

З 1992 року по теперішній час – член комісії з питань гігієнічного нормування та регламентування радіоактивних речовин та радіаційних факторів Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України. Заступник голови консультивативної ради з радіаційного захисту при Державному комітеті ядерного регулювання України (з 2010 року). Член проблемної комісії «Проблеми радіаційної медицини», заступник голови спеціалізованої вченої ради Д.26.562.01.

Генеральний директор ННЦДРМ,
чл.-кор. НАМН,
д.мед.н., проф.

«_____» 2017 року.

Д.А.Базика

Довідка
про творчий внесок

Воргула Бейзіла Володимира (Basil V. Worgul, 1947-2006),
у наукову працю «**ОБГРУНТУВАННЯ НОВИХ СТАНДАРТІВ
БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ ОПРОМІНЕННІ НА ОСНОВІ
ВИВЧЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ
НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРО-
СТАНЦІЇ»**

Професор та завідувач лабораторії з вивчення впливу радіації та навколишнього середовища на око в Колумбійському університеті в Нью-Йорку (США), одночасно керівник та спів-директор Українсько-Американського офтальмологічного дослідження, яке виконувалось за грантами уряду США, та в рамках НДР, що виконувались в Україні.

Він вперше довів в експерименті, що мала доза радіації, навіть в окремій клітині кришталика може викликати зміну прозорості, зі змінами генотипу тканини, а саме така зміна прозорості призводить до радіаційної катаракти. Таким чином, Бейзіл Воргул доводив науковцям та керівним органам США необхідність проведення широкомасштабних епідеміологічних досліджень на когорті експонованих від радіаційного опромінення, з метою остаточного обґрунтування змін відповідних нормативів радіаційного впливу на людину. Особливу увагу Бейзіл Воргул приділяв в свої 15 останніх роках життя науковим дослідженням відібраної когорти ЛНА з метою вірогідного визначення граничного ліміту дози опромінення для ока. Як видатний радіобіолог в 1992 році він був обраним дійсним членом Національної академії Наук України (іноземним).

На основі аналізу отриманих в цьому дослідженні доказів доведена відсутність пороговості розвитку радіаційної катаракти та був запропонований ліміт дози опромінення, який попереджає передчасну радіаційну катаракту у опромінених осіб в умовах виробництва. У цьому науковому напрямку професором Бейзілом Воргулом опубліковано більш ніж 50 наукових праць. Результати досліджень були подані на 70-ти наукових конференціях, конгресах і симпозіумах в Україні, Німеччині, Бразилії, Польщі, Франції, Японії, Південній Кореї, Росії. В США, за його підтримки як керівника міжнародного товариства офтальмологів-токсикологів, було проведено близько 800 обговорень та дискусій на локальних та міжнародних форумах таких питань впливу малих доз на кришталик ока, як на унікальний біоіндикатор ушкоджень організму.

Він мав в період виконання проекту UACOS біля 15 НДР та проектів, які виконувались під його керівництвом, та були пов'язані з дослідженнями в Україні.

З 1992 по 1997 рік проф. Воргул брав активну участь разом із співробітниками з України до підготовки Міжнародної конференції НАТО із залученням провідних вчених і спеціалістів з України, Японії, Південної Кореї та інших країн. На цій

конференції були розроблені рекомендації з методології проведення епідеміологічних досліджень та епідеміологічного аналізу отриманих дозиметричних та епідеміологічних результатів.

Результати аналізу отриманих результатів епідеміологічних досліджень дозволили обґрунтувати відповідні нові більш жорсткі нормативи лімітів опромінення, де індикатором є кришталік ока, як найбільш чутлива до опромінення очна тканина. Саме ці нормативи, які базуються на принципах доказового аналізу та керування ризиком розвитку професійної радіаційної катаракти, забезпечили найвищі стандарти безпеки працюючих в умовах радіаційного впливу.

Таким чином, творчий внесок проф. Бейзила Воргула, в роботу «**ОБГРУНТУВАННЯ НОВИХ СТАНДАРТИВ БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ ОПРОМІНЕННІ НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРО-СТАНЦІЇ**» полягає в тому, що за його участю було здійснено формулювання базової ідеї дослідження, він був керівником виконання НДР в Україні, ним був розроблений дизайн виконання проекту, експериментально обґрунтована безпороговість розвитку катаракти від радіаційного опромінення, відпрацьована методологія оцінки та керування ризиком розвитку радіаційної катаракти, а на основі аналізу отриманих результатів були обґрунтовані нові нормативи радіаційної безпеки працюючих.

Отримані результати, лягли в основу більш ніж 50 наукових публікацій і повідомлень на наукових конференціях і симпозіумах.

В.о.директора ДУ «Інститут медицини праці
НАМН», член-корр. НАМН України

В.І.Чернюк

ДОВІДКА

про творчий внесок Дягіль Ірини Сергіївни у роботу «**Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції**», висунутої на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 року

Національним науковим центром радіаційної медицини НАМН України

Дягіль І.С. з січня 1992 р. по 2010 р. – провідний науковий співробітник відділення радіаційної онкогематології та трансплантації стовбурових клітин Інституту клінічної радіології Національного наукового центру радіаційної медицини НАМН України, завідувач цього ж відділення з 2010 р.

Дягіль І.С. - одна з провідних вчених в галузі клінічної та експериментальної гематології в Україні. В 1986 році як лікар приймала участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, за що в грудні цього ж року була нагороджена грамотою Верховної Ради УССР. Має статус учасника ліквідації аварії на ЧАЕС 2-ї категорії. Її практичний досвід та подальша наукова робота лягли в основу докторської дисертації. В роботі вперше науково обґрунтувала закономірності формування онкогематологічної патології у постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС в залежності від дозового навантаження та провела порівняння з популяційними даними.

Визначила механізми формування негативної реакцій на опромінення з боку кровотворної тканини у дорослих, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильської АЕС. Обґрунтувала сучасну терапію ранніх і віддалених онкогематологічних ефектів та алгоритм профілактичних заходів з мінімізації стохастичних ефектів опромінення.

Під її науковим керівництвом в Україні запроваджена програма діагностики та лікування пацієнтів із хронічною міелоїдною лейкемією на сучасному рівні.

Дягіль І.С. є членом Вченої Ради Інституту клінічної радіології, ННЦРМ НАМН України, проблемної комісії “Гематологія та трансфузіологія” при МОЗ-НАМН України, Центральної міжвідомчої експертної ради по встановленню причинного зв’язку хвороб, інвалідності та смерті з дією іонізуючого випромінювання та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС,, спеціалізованої ради «радіобіологія», редакційної колегії журналу «Кров», робочої групи з гематології МОЗ України, членом Європейської лейкемічної мережі (ELNet) з питань діагностики та лікування ХМЛ, Європейської асоціації гематологів.

Брала безпосередню участь у розробленні Концепції захисту населення України у зв’язку з Чорнобильською катастрофою, у розробці Цільової Програми «Оцінка, мінімізація, профілактика медичних наслідків Чорнобильської катастрофи на період 2005 – 2010 рр.», «Стратегія мінімізації віддалених медичних наслідків Чорнобильської катастрофи та збереження здоров’я персоналу при виконанні робіт по перетворенню об’єкту «Укриття» в радіоекологічно безпечну систему». В жовтні 2011 року за заслуги перед Українським народом була нагороджена Грамотою Верховної ради України.

Дягіль І.С. – автор 242 наукових публікацій з різноманітних питань гематології, радіаційної медицини і радіобіології, загальна кількість посилань на публікації автора згідно з базами даних SCOPUS – 392, h-індекс – 8. Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 128, h-індекс – 5, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 250, h-індекс – 6. Більшість статей опублікована в зарубіжних та вітчизняних наукометрических виданнях (Leukemia Research, Radiation Research, Hematology, Blood, Environmental Health Perspectives, Experimental Oncology). Дягіль І.С. є співавтором 10 монографій, 2 посібників з гематології, Національної доповіді України «15 років Чорнобильської катастрофи. Досвід подолання», Київ- 2001; розділу «Медичні наслідки Чорнобильської

катастрофи в Україні та шляхи їх пом'якшення” в кн.: 18 річниця Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє: Матеріали парламентських слухань. - К.: Парламентське видавництво, 2004, Медичні наслідки Чорнобильської катастрофи: 1986-2011, 2011, Health Effects of the Chornobyl Accident: a Quarter of Century Aftermath, 2011.

Під її керівництвом виконується 2 докторські та 2 кандидатські дисертації з різних аспектів гематології.

Про високий науково-методичний рівень робіт Дягіль І.С. свідчить залучення її до виконання багатьох міжнародних наукових проектів, у тому числі програми ВООЗ "Айфіка" по розділу діагностики лейкемії, українсько-американської програми «Лейкемія». В україно-американському проекті "Дослідження лейкемії та споріднених захворювань серед учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи в Україні" спочатку приймала участь як рядовий гематолог, а потім очолила гематологічну групу. Приймала участь в плануванні, створенні протоколу проекту, формуванні методичних документів, а в подальшому займалася організацією збору клінічних та біологічних матеріалів для суб'єктів дослідження, організацією та проведенням міжнародних гематологічних експертіз з метою верифікації діагнозу, узагальненням результатів та проведенням дозозалежного аналізу ризиків.

Вона є представником України в ELNet по проблемі хронічної мієлойдної лейкемії. З 2011 р. є головним фахівцем за фахом «хіміотерапія» НАМН України. В 2016 році єдина від України отримала нагороду «ELN Merit Award» за інтеграцію європейських досліджень в проблему хронічної мієлойдної лейкемії.

Дягіль І.С. багаторазово представляла результати досліджень, що виконані у відділенні радіаційної онкогематології ННЦРМ України на міжнародних та вітчизняних форумах, з'їздах та конференціях, присвячених проблемам діагностики та лікування злойкісних захворювань кровотворної та лімфоїдної системи.

Генеральний директор ННЦРМ,
чл.-кор. НАМН,
д.мед.н., проф.

«27» декабря 2017 года.

Довідка
про творчий внесок Вітте Петра Миколайовича
**у науковий цикл робіт «ОБГРУНТУВАННЯ НОВИХ СТАНДАРТІВ
БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ ОПРОМІНЕННІ НА ОСНОВІ
ВИВЧЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ
НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРО-
СТАНЦІЇ»**

Провідний науковий співробітник відділу епідеміологічних досліджень Державної Установи «Інститут медицини праці Національної академії медичних наук України» к.м.н. Вітте Петро Миколайович більш 40 років займається проблемою вивчення оцінки та керування професійними ризиками на виробництві, у тому числі і впливом радіаційних факторів ризику, на організм працюючих, розробкою методів реєстрації ефектів опромінення і профілактики захворювань.

Особливу увагу П.М.Вітте приділяв науковим дослідженням, зв'язаним із розробкою методів епідеміологічних досліджень, для визначення впливу радіаційних та супутніх виробничих факторів ризику на стан здоров'я ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС (ЛНА), проведенню оцінка залежності не онкологічного радіаційного ризику у вигляді ушкоджень прозорості кришталика ока від дози опромінення, проведенню статистичного аналізу та керування отриманими базами даних, на основі чого доведена відсутність пороговості розвитку радіаційної катаракти та був запропонований поріг дози опромінення, який попереджає передчасну радіаційну катаракту у опромінених осіб в умовах виробництва. У цьому науковому напрямку ним опубліковано більш ніж 30 наукових праць. Результати досліджень були подані на 70-ти наукових конференціях, конгресах і симпозіумах в Україні та за її межами (Німеччина, Польща, Південна Африка, Південна Корея, Росія, США). З 1996 року він обраний колективом виконавців наукового проекту виконавчим директором програми Українсько/Американського Чорнобильського офтальмологічного проекту, включений в число фахівців із цієї проблеми в Україні.

З 1992 по 1997 рік Вітте П.М. брав участь разом із співробітниками Національного Наукового центру радіаційної медицини НАМН України та Київської національної медичної академії післядипломної освіти ім.П.Л.Шупіка у виконанні НДР «Епідеміологічне дослідження впливу професійного радіаційного опромінення на око з метою розробки та впровадження заходів по оцінці та прогнозуванню розвитку катаракти» (Шифр: 17/13aH-99.05). У процесі виконання цієї роботи вперше було показано вплив інших факторів ризику виробництва та образу життя (хімічні, фізичні фактори, куріння тютюну, та інші) на розвиток катаракти у обстежених. Вперше на державному рівні було впроваджена система новітніх методів лікування всіх виявлених хворих на катаракту ЛНА, яке

здійснювалось на базі Центру мікрохірургії ока МОЗ України, де базувалась кафедра очних хвороб Київської національної медичної академії післядипломної освіти ім.П.Л.Шупіка.

Матеріали його досліджень впливу радіації на стан здоров'я, в тому числі на серцево судинну систему працюючих, були опубліковані у монографії НАТО «Ocular Radiation Risk Assessment in Populations Exposed to Environmental Radiation Contamination», в якій він був в колективі редакторів.

Результатом аналізу отриманих даних епідеміологічних досліджень, які виконувалися в Україні під керівництвом Вітте П.М., було обґрунтування відповідних стандартів радіаційної безпеки та запропонування нових більш жорстких нормативів лімітів опромінення, де індикатором є кришталік ока, як найбільш чутлива до опромінення очна тканина. Саме ці нормативи, які базуються на принципах доказового аналізу та керування ризиком розвитку професійної радіаційної катаракти, забезпечать найвищі стандарти безпеки працюючих в умовах радіаційного впливу.

Таким чином, творчий внесок Вітте П.М., у Цикл робіт «ОБГРУНТУВАННЯ НОВИХ СТАНДАРТИВ БЕЗПЕКИ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ ОПРОМІНЕННІ НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ РИЗИКІВ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРО-СТАНЦІЇ» полягає в тому, що за його участю обґрунтована безпороговість розвитку катаракти від радіаційного опромінення, відпрацьована методологія оцінки та керування ризиком розвитку радіаційної катаракти, на основі аналізу отриманих результатів були обґрунтовані нові нормативи радіаційної безпеки працюючих.

Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 141, h-індекс – 3, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 226, h-індекс – 12.

Отримані результати, лягли в основу більш ніж 30 наукових публікацій і повідомлень на наукових конференціях і симпозіумах. ДУ «Інститут медицини праці НАМН» і Вітте П.М.. продовжують співробітництво з ННЦРМ НАМН України у сфері радіаційної безпеки на виробництві.

В.о.директора ДУ «Інститут медицини праці НАМН», член-корр. НАМН України

В.І.Чернюк

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ’Я ім. О.М. МАРЗЄЄВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 50

тел. 559-73-73; тел./факс 513-15-28; E-mail: usch@usch.kiev.ua

15.03.17 № 6 / 896

на № _____ від _____

Довідка

про творчий внесок Скалецького Юрія Миколайовича в роботу: «**Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров’я учасників ЛНА на ЧАЕС**», що висувається на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 року ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НМАН України»

Скалецький Юрій Миколайович, 1953 року народження, доктор медичних наук, професор, загальний стаж – 44 роки, науково-педагогічний стаж – 23 роки. Має значний практичний досвід забезпечення протирадіаційного захисту особового складу персоналу і населення в повсякденних і аварійних умовах. Упродовж виконання окремих фрагментів роботи «Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров’я учасників ЛНА на ЧАЕС» перебував на посадах викладача, старшого викладача, заступника начальника кафедри, начальника кафедри військової токсикології, радіології та медичного захисту, начальника наукового центру військової медицини, заступника начальника Української військово-медичної академії з наукової роботи, начальника військово-медичного інституту – заступника начальника Української військово-медичної академії з навчальної роботи, завідувача відділу ядерної та енергетичної безпеки Інституту проблем національної безпеки (інститут ліквідовано), завідувача відділу екологічної політики та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України.

Дослідження проведено в рамках таких науково-дослідних робіт та проектів:

«Розробка методичних рекомендацій з реконструкції доз опромінення і прогнозування ступеня тяжкості радіаційних уражень» (№ д/р 0198U004918, 1997–1998);

«Розробка медико-технічних вимог до системи радіаційного контролю при ліквідації надзвичайної ситуації, пов’язаної з великомасштабною радіаційною аварією, та її наслідків» (№ д/р 0198U004917, 1998–1999);

«Оцінка віддалених наслідків аварійного переопромінення особового складу атомних підводних човнів» (№ д/р 0101U000060т, 2001–2002);

«Оцінка віддалених медико-біологічних ефектів аварійного опромінення у військовослужбовців – ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи» (№ д/р 0101U000059т, 2002–2004);

українсько-американський науковий проект «Лейкемія та інші захворювання крові серед ліквідаторів в Україні внаслідок Чорнобильської катастрофи» (2000 – 2005);

німецько-французька ініціатива “Чорнобиль” (2004–2005);

українсько-американський науковий проект «Рак щитоподібної залози серед ліквідаторів в Україні внаслідок Чорнобильської катастрофи» (2014–2015).

Особисто:

сформував банк даних дозиметричної інформації щодо 55 тисяч військових ліквідаторів з метою дозиметричного супроводу епідеміологічних досліджень у рамках україно-американського проекту «Лейкемія та інші захворювання крові серед ліквідаторів в Україні внаслідок Чорнобильської катастрофи»;

сформував банк даних дозиметричної інформації щодо 120 військових ліквідаторів з метою дозиметричного супроводу епідеміологічних досліджень у рамках україно-американського проекту «Рак щитоподібної залози серед ліквідаторів в Україні внаслідок Чорнобильської катастрофи»

сформував навчальну вибірку Чорнобильського угруповання військ для підтримки функціонування Медичного підреєстру – підрозділу Українського військового реєстру, що ведеться Міністерством оборони України, осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та за інших обставин радіаційного опромінення;

розробив прості й інформативні методи реконструкції та верифікації доз опромінення військових ліквідаторів.

Також у співавторстві:

підготовлено і видано методичні рекомендації «Реконструкція доз опромінення і прогнозування ступеня тяжкості радіаційних уражень»;

розроблено Концепцію організації системи радіаційного контролю особового складу військових формувань, залучених до ліквідації великомасштабних радіаційних аварій та їх наслідків;

розроблено «Медико-технічні вимоги до системи радіаційного контролю особового складу військових формувань при ліквідації наслідків великомасштабної радіаційної аварії (МТВ РК-99)».

Загалом за темою роботи має 47 публікацій в переважно закритих наукових виданнях, патент на винахід та одноосібну монографію.

Упродовж більш ніж 10 років є членом Національної комісії з радіаційного захисту населення України.

Внесок Скалецького Ю.М. в роботу: «Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників ЛНА на ЧАЕС», що висувається на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 року, очевидний і вагомий.

Директор академік НААН України
д.мед.н., професор

А.М. Сердюк

ДОВІДКА

про творчий внесок Баханової Олени Володимирівни у цикл робіт «**Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції**», виконаного групою авторів і висунутого на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2017 р. ДУ «Національним науковим центром радіаційної медицини НАМН України»

Баханова О.В. з 1997 р. працює в ННЦРМ на посаді наукового співробітника, у 2004-2009рр. – на посаді старшого наукового співробітника, а з 2009р. – на посаді провідного наукового співробітника лабораторії дозиметрії зовнішнього опромінення Інституту радіаційної гігієни та епідеміології ННЦРМ.

Баханова О.В. – один з провідних вчених у галузі методів ретроспективної та розрахункової дозиметрії. Основними напрямками її роботи були дослідження характеристик розподілів доз при професійному та аварійному опроміненні, верифікація існуючих та тестування нових методів ретроспективної дозиметрії учасників ЛНА на ЧАЕС, стохастичне моделювання з метою ретроспективного відновлення доз учасників ЛНА, комп’ютерне моделюванням розподілів доз у фантомі людини при опроміненні у неоднорідних радіаційних полях, зокрема, визначення конверсійних коефіцієнтів переходу від дози, одержаної за допомогою індивідуального дозиметра до ефективної дози, а також оптимізація алгоритму оцінки ефективної дози в сильно анізотропних полях за даними сумісних вимірювань декількома індивідуальними дозиметрами.

У 2004-2012 рр. Баханова О.В. була відповідальним виконавцем кількох НДР, які виконувались на замовлення НАМН. Теми «Розробка перспективних інструментальних методів індивідуальної ретроспективної та аварійної дозиметрії зовнішнього опромінення» та «Дослідження закономірностей формування ефективної дози рентгенівського опромінення медичного персоналу за умов часткового екранування тіла та розробка алгоритмів для визначення дози за допомогою кількох персональних дозиметрів» перемогли у конкурсі ННЦРМ на кращу НДР.

У 1998-2017 рр. Баханова О.В. брала активну участь у роботі дозиметричної групи при виконанні двох українсько-американських епідеміологічних досліджень серед ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС: Україно-американського чорнобильського окулярного дослідження (UACOS – Ukrainian-American Chornobyl Ocular Study) впливу радіації на ризик виникнення катаракти, а також Україно-американського дослідження лейкемії та споріднених захворювань. Вона була активним учасником Міжнародної дозиметричної групи експертів з України, Росії, США, Франції та Литви і брала безпосередню участь у розробці та тестуванні нових ретроспективних дозиметричних методів визначення індивідуальних доз

бета-опромінення кришталика ока з урахуванням умов опромінення суб'єкта, розробці та впровадженні системи контролю якості дозиметричних інтерв'ю та реконструкції індивідуальних доз учасників ЛНА – суб'єктів дослідження, а також розробці, тестуванні та застосуванні розрахунково-аналітичного методу ретроспективної дозиметрії RADRUE (Realistic Analytical Dose Reconstruction and Uncertainty Estimation) для визначення індивідуальних доз на червоний кістковий мозок ліквідаторів – суб'єктів дослідження.

Баханова О.В. багаторазово представляла результати досліджень, що виконані у лабораторії дозиметрії зовнішнього опромінення ННЦРМ на міжнародних та вітчизняних форумах, з'їздах та конференціях, присвячених проблемам радіаційного захисту при професійному опроміненні. З 2010 р. є асоційованим членом Європейської групи з радіаційної дозиметрії EURADOS, бере активну участь у роботі робочих груп з ретроспективної дозиметрії, розрахункової дозиметрії та групи Європейської медичної мережі ALARA.

За цей період нею було опубліковано 99 наукових публікацій, у тому числі 47 статей у рецензованих закордонних журналах. Кількість публікацій реферованих в наукометричній базі SCOPUS – 25, персональний h-індекс – 8, загальна кількість цитувань – 394, максимальне цитування однієї роботи - 154. Загальна кількість посилань на публікації автора згідно з базами Google Scholar – 646, h-індекс – 10. Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 362, h-індекс – 8, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 598, h-індекс – 8.

Творчий внесок у роботу, що висувається на здобуття Державної премії, полягає у тому, що вона брала безпосередню участь у розробці, тестуванні та практичному застосуванні нових методів ретроспективної оцінки доз, а саме в аналізі та верифікації офіційних дозових записів, оцінці їхньої достовірності та прийнятності використання в межах епідеміологічних досліджень, моделюванні та розрахунках індивідуальних доз бета-опромінення кришталика ока з урахуванням умов опромінення суб'єкта-учасника ЛНА, а також розробці, тестуванні розрахунково-аналітичного методу ретроспективної дозиметрії RADRUE, виконувала реконструкцію доз на червоний кістковий мозок для визначення індивідуальних ліквідаторів – суб'єктів дослідження, а також брала участь підготовці публікацій за результатами досліджень.

Генеральний директор ННЦРМ,
чл.-кор. НАМН,
д.мед.н., проф.

«27» березня 2017 року.

Д.А.Базика

ДОВІДКА

про творчий внесок Гудзенко Наталії Анатоліївни у роботу
**«Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному
опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників
ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції»,**
висунутої на здобуття Державної премії України в галузі науки і
техніки 2017 року ДУ «Національний науковий центр радіаційної
медицини НАМН України»

Гудзенко Н.А. працює в наукових підрозділах Всесоюзного наукового центру радіаційної медицини Академії медичних наук СРСР (в теперішній час ДУ «Національний Науковий центр радіаційної медицини НАМН України» (ННЦРМ)) з вересня 1989 року після завершення навчання в Київському медичному інституті, послідовно обіймаючи посади від молодшого наукового співробітника до провідного наукового співробітника (з липня 2006 р.).

Гудзенко Н.А освоїла курс “Практична оцінка проблем здоров’я, пов’язаних з довкіллям” (ВООЗ та Європейський центр довкілля та здоров’я, м. Київ, 1994 р.), «Реєстрація раку та основи епідеміології раку та радіаційної епідеміології» (WHO IARC, МОЗ України, м. Київ, 1994).

В 1995 р. закінчила школу з епідеміології та біостатистики в Університеті Джона Хопкінса, США (“Principles of Epidemiology”, “Introduction to Biostatistics”), у 2002 р. стажувалася з епідеміології та організації надання медичної допомоги потерпілим від ядерного бомбардування в медичній школі Університета в м.Нагасакі (Японія), в 2004р. опанувала курс з радіаційної епідеміології в Національному інституті раку (США).

Наукова діяльність Гудзенко Н.А. пов’язана з епідеміологічними дослідженнями онкогематологічних ефектів впливу факторів Чорнобильської катастрофи серед різних популяційних груп постраждалих унаслідок аварії. Починаючи з 1989 р. брала активну участь в організації моніторингу гемобластозів серед учасників аварійних робіт. Узагальнення результатів цієї роботи було представлено у дисертаційній роботі “Наукові основи організації підреєстру гемобластозів серед осіб, потерпілих унаслідок Чорнобильської катастрофи”, яку Гудзенко Н.А захистила 07.03.1997 р. і отримала вчений ступінь кандидата медичних наук зі спеціальності “Гігієна” (14.02.01).

У 2002 - 2003 рр. забезпечувала виконання епідеміологічної складової проекту 3.2.1 Франко-Німецької Чорнобильської ініціативи “Захворюваність на лейкемію населення України (Чернігівська і Сумська область)”.

З 1998 р. до теперішнього часу виконує великий обсяг робіт як епідеміолог, та з 2004 р. як керівник української епідеміологічної групи в Українсько-американському науковому Проекті «Дослідження лейкемії та споріднених захворювань серед учасників ліквідації наслідків Чорнобильської

катастрофи в Україні», пов'язаних із плануванням, створенням протоколу дослідження, формуванням методичних документів, організацією та проведенням досліджень на місцях, узагальненням та аналізом результатів дослідження.

В 2004 р. як національний експерт брала активну участь у засіданні та підготовці заключного документу Експертної групи Чорнобильського форуму «Здоров'я II», «Лейкемія. Солідні пухлини».

В 2006 р. за суттєвий внесок у наукові розробки з вивчення медичних наслідків Чорнобильської катастрофи Гудзенко Н.А. нагороджена грамотою АМН України. В 2007 р., відповідно до наукових здобутків, отримала вчене звання старшого наукового співробітника.

Основні результати науково-дослідницької діяльності Гудзенко Н.А. відображені у понад 70 опублікованих наукових роботах, у тому числі у 22 статтях у рецензованих закордонних журналах. Кількість публікацій реферованих в наукометричній базі SCOPUS – 21, персональний h-індекс – 7, загальна кількість цитувань – 292, максимальне цитування однієї роботи - 133. Загальна кількість посилань на публікації автора згідно з базами Google Scholar – 484, h-індекс – 8. Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 254, h-індекс – 6, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 462, h-індекс – 6.

В 2007 – 2011 рр. була членом міжнародного комітету редколегії журналу «Disaster Medicine and Public Health Preparedness Journal», США.

З 2006 року є членом наукової ради ІРГіЕ ННЦПМ.

Особистий творчий внесок в цикл робіт, який представлено на конкурс.

Участь у плануванні розширеного етапу досліджень із визначенням необхідного обсягу досліджень для отримання значущих значень радіаційних ризиків, Участь у розробці протоколу дослідження із визначенням завдань епідеміологічної групи відповідно до епідеміологічного дизайну «випадок-контроль», створення операційних керівництв (інструкцій з виконання завдань протоколу) із простеження, встановлення контакту та організації анкетування, зі створення реєстру лейкемій. Організація роботи локальних дослідницьких груп у відповідності із завданнями протоколу, поточне простежування повноти та якості їхньої роботи зі створення реєстру лейкемії та встановлення контактів із суб'єктами дослідження. Узагальнення результатів дослідження проведення аналізу дозозалежних ризиків виникнення лейкемії та незалежного впливу на них факторів нерадіаційної природи. Запропонувала і реалізувала модель аналізу впливу окремих професійних та соціальних факторів на ризик виникнення лейкемії у членів досліджуваної когорти учасників ліквідації наслідків аварії.

Генеральний Директор ННЦРМ

«27» серпня 2017 року.

Д.А.Базика

ДОВІДКА

про творчий внесок Романенка Анатолія Юхимовича у цикл робіт
**«Обґрунтування нових стандартів безпеки при професійному
опроміненні на основі вивчення ризиків для здоров'я учасників
ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній
електростанції»,**
висунутий на здобуття Державної премії України в галузі науки і
техніки 2017 року ДУ «Національний науковий центр радіаційної
медицини НАМН України»

Як керівник спільнотого українсько-американського проекту «Науковий протокол по вивченню лейкемії та інших гематологічних захворювань серед учасників ліквідації в Україні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС» (1999 – 2010 рр), який виконувався спільно ННЦРМ НАМН України та Національним інститутом раку США академік Романенко А.Ю. брав активну участь у створенні протоколу дослідження, контролював його відповідність вирішенню радіобіологічних проблем та практичних завдань охорони здоров'я щодо оцінки та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, урахуванню в ньому державних законів та принципів медичної етики. Організовував виконання завдань дослідження за напрямами в ННЦРМ та співпрацю із локальними медичними установами областей України, задіяних у виконанні дослідження. Координував та узгоджував обсяг дослідження із зарубіжним співвиконавцем (Національним інститутом раку США) і його відповідність науковому протоколу. Контролював динаміку виконання завдань проекту, організовував і проводив дискусії із проблем, які виникали протягом їхнього виконання. Відігравав ключову роль в узагальненні результатів дослідження та підготовці наукових публікацій за його результатами.

Автор понад 390 наукових публікацій з питань загальної хірургії, соціальної гігієни, радіаційної гігієни та радіобіології, в тому числі 10 монографій. Загальна кількість посилань на публікації за темою роботи згідно з базами даних SCOPUS – 110, h-індекс – 4, згідно з Google Scholar загальна кількість посилань на публікації за темою роботи – 231, h-індекс – 4. Підготував 12 докторів і кандидатів наук.

Академік А.Ю. Романенко – член Вченої ради ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України», член Наукової ради з теоретичної та профілактичної медицини Президії Академії медичних наук України, Проблемної комісії «Проблеми радіаційної медицини» Міністерства охорони здоров'я і НАМН України, редакційної ради журналу «Український медичний часопис».

Академік Романенко А.Ю. багаторазово представляв результати дослідження лейкемії серед учасників ліквідації наслідків Чорнобильської аварії на міжнародних і національних різновікових форумах і конференціях.

Генеральний Директор ННЦРМ

«27 » березня 2017 року.

Д.А.Базика

